

Treći hrvatski seminar o Bolonjskom procesu

od 30. lipnja do 2. srpnja 2005. na Sveučilištu u Dubrovniku

u organizaciji Tempus SCM projekta *Hrvatska grupa za promicanje Bolonjskog procesa (Cro4 Bologna)*, Tempus UM JEP projekta *Financijsko upravljanje hrvatskim sveučilištima (FIMACROU)*, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Sveučilišta u Dubrovniku

i u suradnji s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i kulture, Beč, Austrija; Österreichischer Austauschdienst, Beč, Austrija; Ministarstvom obrazovanja, mladeži i športa, Prag, Republika Češka; Sveučilištem u Udinama, Udine, Italija; Tempus UM JEP projektom *Moving Ahead with the Bologna Proces in Croatia* Sveučilišta u Zagrebu.

Na Seminaru je sudjelovalo 106 sudionika, uključujući studente, nastavnike i ostale zaposlenike s hrvatskih visokoškolskih ustanova, predstavnike Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, sindikata i medija te inozemne suradnike dvaju projekata.

Seminar je otvorio rektor Sveučilišta u Dubrovniku prof. dr. sc. Mateo Milković, a uvodno izlaganje s naslovom *Izazovi alternativnih i novih modela* održao je prof. dr. sc. Slobodan Uzelac, državni tajnik za visoko obrazovanje.

Na Seminaru se radilo u pet tematskih sekcija:

- O stanju financiranja – iz različitih perspektiva
- Mobilnost – hrvatska perspektiva
- Zajednički studiji – hrvatska perspektiva
- Zajednički studiji i mobilnost – iz različitih perspektiva
- Struktura vlastitih prihoda visokoškolskih ustanova

Ukupno su održana 24 izlaganja i tri radionice:

- A. Troškovi studija, fund-raising i osiguranje kvalitete
- B. Bolonjski proces na hrvatskim sveučilištima i moguće implikacije na mobilnost i zajedničke studije
- C. Sveučilište kao «nacionalno dobro» i/ili tržišna orijentacija sveučilišta

Na kraju rada doneseni su sljedeći

ZAKLJUČCI SEMINARA

1. Financiranje hrvatskih sveučilišta

1. Iskazana je želja, potreba i spremnost prelaska na financiranje sveučilišta cjelovitim proračunskim stavkama (tzv. *lump sum*). Međutim, utvrđeno je da **nisu osigurani preduvjeti nužni za prelazak na takav sustav financiranja**. Od MZOŠ-a očekuje se hitan odgovor na nekoliko ključnih pitanja potrebnih za primjenu *lump sum* financiranja:
 - 1.a) Koji ćemo **model** primijeniti, koja će sredstva biti na raspolaganju te što je potrebno pripremiti na **nacionalnoj razini** i na **razini sveučilišta** (pravilnici, indikatori učinka i kvalitete, informacijski sustav, osposobljenost kadrova itd.) da bi se 1. siječnja 2006. moglo prijeći na novi sustav.
 - 1.b) U daljnjem radu na pripremi proračuna za 2006. potrebna su **jamstva da su osigurana dodatna proračunska sredstva** nužna za uspješan prelazak na novi način financiranja i dodatna sredstva za pokriće novih troškova koji će se pojaviti kao posljedica provođenja Bolonjskog procesa, posebno novog sustava studijskih programa.
2. Hrvatska su sveučilišta putem Rektorskog zbora utvrdila da je prisutan **uočljiv manjak financijskih sredstava u sustavu visokog obrazovanja**. Nastojeći što manje opteretiti studente, sveučilišta su bila primorana predložiti povećanje školarina od najviše 10% za studente koji upisuju prvu godinu studija za vlastite potrebe. Pri tome je još jednom upozoreno kako je potrebno hitno mijenjati dosadašnji sustav sudjelovanja studenata u troškovima studija kako bi se uravnoteženo uzele u obzir gospodarska i socijalna dimenzija i primjereno stimuliranje poboljšanja učinkovitosti studiranja.

Spomenutim prijedlogom o povećanju školarina hrvatske visokoškolske institucije podsjećaju i upozoravaju Vladu RH i resorno Ministarstvo kako je potrebno u što kraćem roku **donijeti odgovarajuće odluke** vezane uz proračunsko financiranje kojim bi se osigurala potrebna sredstva za početak primjene novih akreditiranih studijskih programa i provedbu novog studijskog režima. Relevantne procjene pokazuju da je radi toga potrebno odmah povećati sredstva za realizaciju studija, minimalno 20%.

3. Izneseni su argumenti koji pokazuju da postoje značajna sredstva u različitim **fondovima EU** kojim bismo se mogli koristiti jer znademo kako to treba napraviti, ali država ne osigurava nužne preduvjete, odnosno podršku takvim naporima. Treba uspostaviti odgovarajuće službe s kadrovima osposobljenima za pomaganje pri pisanju prijava i prijavljivanju i vođenju takvih projekata te osigurati sredstva za plaćanje obveznih udjela u pojedinim fondovima. Političkim djelovanjem treba osigurati ravnopravan položaj hrvatskih partnera u međunarodnim projektima.

2. Mobilnost i zajednički studiji

1. Prepoznata je važnost mobilnosti za ostvarivanje jednog od temeljnih ciljeva Bolonjskog procesa.

- Unatoč **nedostatku točnijih podataka** ocjenjuje se da je mobilnost nastavnika, studenata i nenastavnog osoblja hrvatskih visokoškolskih ustanova **izrazito nedostatna**, posebno u usporedbi sa stanjem mobilnosti u Češkoj Republici i Italiji, o čemu su izvijestili gostujući suradnici dr. Vera Stastna i prof. Franca Battigelli. Kada i postoji, mobilnost je poglavito **jednosmjerna**, i to iz Republike Hrvatske u Europsku uniju, ili u druge zemlje (SAD, Kanada i dr.).
- **Glavna prepreka** jest nedostatak odgovarajućeg kratkoročnog i dugoročnog **plana financiranja** na državnoj razini. Nadalje, **ne postoji** logistička, financijska i ostala **potpora** potrebna za potpuno ostvarivanje mobilnosti.
- Trebalo bi **sustavno** raditi na otvaranju pristupa Hrvatske **europskim programima**. Istodobno treba planski osiguravati sredstva za sufinanciranje europskih programa mobilnosti i onih koji potiču mobilnost. Pod pretpostavkom da se poštuju ovi uvjeti, kao i oni istaknuti u prvom dijelu zaključaka, trebalo bi sustavno raditi na pružanju pomoći u planiranju i implementaciji programa mobilnosti, edukaciji osoblja (nastavnog i nenastavnog) te pružanju svake druge potrebne pomoći. Važno je također raditi na **promicanju vrijednosti** i prihvaćanju dobiti koje mobilnost nastavnika, studenata i nenastavnog osoblja donosi društvu, akademskoj i gospodarskoj zajednici i pojedincima.

2. Zajednički studiji prepoznati su kao sukus onoga što Bolonjski proces donosi.

- Njihovo uvođenje pretpostavlja da su uspostavljeni svi instrumenti Bolonjskog procesa (posebice mobilnost). Jedan od preduvjeta za uspješno pokretanje zajedničkih studija jest **internacionalizacija hrvatskog sustava visokog obrazovanja**. To se može postići na različite načine i sve članice akademske zajednice ohrabruju se da što prije počnu na tome raditi. To je vrlo važno za upoznavanje potencijalnih partnera i stjecanje uzajamnog povjerenja.
- Za uspostavljanje i pokretanje zajedničkih studija mora postojati suradnja u **osiguravanju kvalitete studija**. Nužno je uspostaviti **nacionalnu legislativu** i odgovarajuće **podakte** na nacionalnoj i sveučilišnoj razini.
- Za uspješnu implementaciju i održavanje programa zajedničkih studija od temeljne je važnosti osigurati **priznavanje stečenih diploma** zajedničkih studija u Hrvatskoj. Isto tako, sveučilišta-partneri trebali bi osigurati priznavanje stečenih diploma u svojim zemljama. Treba razraditi instrumente koji će pridonijeti **motiviranosti svih interesnih skupina** koje rade na pokretanju i ostvarivanju mobilnosti, razradi programa, provođenju zajedničkih studija te uključivanju u međunarodne projekte, općenito.

3. U raspravi je istaknuto kako je za ostvarenje mnogih spomenutih zadatača potrebno što prije osigurati punu funkcionalnost Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

OPĆI ZAKLJUČCI

1. Potrebno je sustavno izvještavati javnost o svim pomacima, rješenjima i/ili problemima u provođenju Bolonjskog procesa, što je posao MZOŠ-a i sveučilišta.
2. Ovi zaključci upućuju se sredstvima javnog priopćavanja, državnim institucijama i tijelima zaduženim za visoko školstvo, posebno Vladi RH, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalnom vijeću za visoko obrazovanje, te Rektorskom zboru, Studentskom zboru i svim visokoškolskim ustanovama.